

ARVID FREDBORG:

Myten Allende

Så sent som våren 1973 besökte fil dr Arvid Fredborg Chile. Där konstaterade han på nära håll vilken spänning som uppstått mellan president Allende och en utbredd opposition. Den förre ledde medvetet sitt land i marxistisk riktning och skydde inga medel. Men han hade aldrig majoritet inom vare sig väljarkåren eller parlamentet, och han stöddes märkvärdigt litet utifrån. Sovjetunionen verkade för honom men huvudsakligen genom Kuba. På hösten rådde kaos i landet. I parlamentet förklarades Allendes regering illegal, och en revolution var på väg. Militärens revolution kom först, och de som studerar politisk propaganda i modern tid bör iaktta hur detta förhållande utnyttjats av vänsterextremister, menar författaren.

Vi bevittnar idag uppkomsten av en ny politisk legend. Under insats av stora propagandaressurser helgonförklaras dr Salvador Allende. Redan under sin livstid var den chilenske politikern något av en idol, speciellt för vänsterintellektuella. Höll han icke på att bevisa, att det är möjligt att med legala medel skapa ett socialistiskt samhälle? Den relativa okunnigheten om ett fjärran land i förening med tendensen till klichétänkande underlättade uppkomsten av en politisk mytbildning. Omständigheterna kring Allendes död och vad som hänt därefter har bidragit till att bilden av en ny martyr har uppstått.

Att politiska regimer störtas med våld förekommer som bekant. Ofta eller oftast sker det genom ingripande av militären i vederbörande land. I några fall har dessa därefter återgått till kasernerna, i de flesta fall har de stannat vid makten. Större delen av det svarta Afrika behärskas av militära regimer, som genom statskupper erövrat makten. Överste Boumedienne i Algeriet hör till denna kategori liksom överste El Quaddafi i Libyen. Den egyptiska regimen tillkom som bekant genom en militärrevolution år 1952. I Asien har vi en rad exempel på samma sak. I Latinamerika är de militära regimerna till och med regel.

Vad är då så speciellt med Chile? Till att börja med måste konstateras, att ett störtande av en legal eller i varje fall erkänd och som legal betraktad politisk regim är ett steg tillbaka för alla som är mot varje våldsam omstörtning, mot varje revolution. En statskupp kan förklaras –

vilket i fråga om Chile är relativt lätt — men i princip aldrig försvaras. Militära regimer är i de flesta fall ingen lösning på ett folks problem, även i de fall, där dess politiker misslyckats. Det gäller Chile likaväl som andra länder — som det oss geografiskt närmare Grekland. Ett lands krigsmakt måste i ordets ursprungliga bemärkelse vara den sista utvägen, *ultissima ratio*.

I Chile var det nu en politisk vänsterregim, som störtades. För många framstod denna som ett värdefullt experiment, syftande till införandet av socialismen med fredliga medel. Vidare är Chile en relativt stor, viktig och välkänd stat och ingen — om uttrycket må tillåtas — bananrepublik eller nytillkommen afrikansk stat om vilken man icke visste något. Dessutom har vad som skedde i Santiago i september 1973 inneburit ett streck i räkningen för mäktiga politiska krafter. Slutligen tog striden om makten i Chile former, som lätt kunde dramatiseras. De har också använts på ett sätt, som måste intressera alla, som sysslar med propagandans historia i modern tid.

Bakgrunden

Salvador Allende valdes till Chiles president efter en dramatisk valkamp år 1970, där han erövrade 36,5 % av rösterna mot 34,9 % för den konservative motkandidaten. Att Allende kom så högt berodde till stor del på att det i Chile finns ett utbrett socialt missnöje och djupa klyftor mellan samhällsklasser och landsdelar. Det jäste bland jordproletariatet. Den avgående

presidenten hade sökt genomföra en agrarreform efterhand på ett sätt, som icke alltför drastiskt skulle sänka produktionen av livsmedel. Allende kunde å ena sidan appellera till jordhungern, å den andra i sin agitation mot de amerikanska storföretagens, särskilt kopparbolagens dominerande ställning till de nationella känslorna. Det var i Chile konstitutionell praxis att parlamentet godtog den, som fick det högsta röstetalet, även om det blott rörde sig om en dryg tredjedel av rösterna som i Allendes fall. Emellertid begärde de dittills härskande kristliga demokraterna under ledning av Eduardo Frei extra garantier för att rösta på Allende i parlamentet. En kompromiss nåddes, som dock skulle visa sig icke vara något större hinder för den nyvalde presidenten.

En övertygad marxist hade blivit Chiles statschef. Han önskade omorganisera hela samhället efter marxistiska linjer, dock utan att använda våld. I ekonomin skulle samtidigt genomgripande förändringar i äganderätten genomföras, konsumtionen stimuleras genom stora lönehöjningar, inkomstfördelningen kraftigt korrigeras till de breda lagrens förmån, full sysselsättning upprättas och vinsterna av de förstatligade företagen svara för de nödvändiga investeringarna. Detta var mycket av det goda på en gång.

Han började med att införa en rigorös priskontroll, som reducerade ökningen av levnadskostnaderna från 35 till 22,1 %. Visserligen var framgången mera skenbar än verklig, "intressanta" varor försvann från marknaden och måste köpas "grått"

eller "svart". Men det första året medförde en viss framgång.

I slutet av 1971 visade det sig dock, att presidenten hade räknat fel på en avgörande punkt. De stora vinster, som man beräknat skulle uppstå i de nationaliserade företagen, lyste med sin frånvaro. Då hjälpen utifrån var begränsad blev det nödvändigt att tillgripa sedelpressarna — eller slå till reträtt. Allende valde det förra. Resultatet blev en allt starkare inflation med tilltagande korruption och ineffektivitet samt snabb förbrukning av landets valutatillgångar. Tvånget att importera livsmedel blev allt starkare och frågan om finansieringen av importunderskottet alltmer brännande. Detta hade väl även under andra förutsättningar blivit ett problem. Omfattningen var likväl en följd av att all långfristig planering måste överges till förmån för effekter på kort sikt.

Presidenten hade lovat att respektera författningen. Men den var skriven år 1891, och om man läste den som Fan anses läsa bibeln, kunde man tillåta sig åtgärder, som innebar grundliga förändringar av hela samhället. De var icke förbjudna i författningen. Man kunde därtill tolerera "ockupation" av fabriker, jord och hus och sedan med lugn motse den långsamma procedur, som lagtexterna föreskrev i händelse av övergrepp mot person och egendom. Presidenten var övertygad om att han hade polisen under kontroll. Han ansåg sig kunna lita speciellt på gendarmeriet, karabinjärerna. Vad krigsmakten beträffar, sympatiserade överbefälhavaren, general Pratts, med Allende. Den chilenska militä-

ren hade dessutom länge strikt avhållit sig från varje inblandning i politiken.

Många av de genomförda förändringarna var vidare populära bland de skikt, där presidenten hade sina flesta anhängare. Ett annat viktigt moment var, att den privata justice, som blev allt vanligare åtminstone i vissa provinser, hade en viss moralisk motivering. I vissa fall hade jord exempelvis frantagits indianerna under 1800-talet på ett för alla rättsbegrepp stötande sätt. Nu tog de den tillbaka, visserligen utan hänsyn till att marken i fråga kunde ha bytt ägare många gånger.

Allendes samhälle

Allende skulle säkert ha föredragit att genomföra sin revolutionerande förändring av det chilenska samhället med fredliga och legala medel. Då och då gjorde han vissa försök att förmå det stora oppositionspartiet, de kristna demokraterna, att medverka till en omdaning. Men när han icke kunde eller ville göra mer än formella eftergifter — Freis parti skulle så att säga blott få legalisera Allendes revolution — gick förhandlingarna i stöpet.

Vad återstod då? Den första möjligheten var att vädja till folket i de former, som författningen medgav. Utsikterna härtill syntes från början icke dåliga. Under 1971 vann Allende starkt terräng. Vid kommunalvalet i april detta år erövrade regeringskoalitionen ej mindre än 49,23 % av rösterna. Men detta var före den galopperande inflationen och den tilltagande upplösning av statsmaskineriet, som kunde konstateras under 1972. Siffrorna vid fyll-

nadsval visade då röstförluster till oppositionen. När det stora slaget stod, den 4 mars 1973, väckte det till och med allmän förvåning, att presidentens partier lyckades få ej mindre än 43,98 % av rösterna mot den direkta oppositionens omkring 55. Man hade väntat betydligt lägre siffror för Allende. Många trodde, att denne icke skulle komma över 40-procent-strecket. Det dröjde icke många timmar den 4 mars förrän rykten om valfusk började sprida sig.

Även de officiella siffrorna visade, att presidenten icke hade täckning för sin politik, att denna avvisades av en majoritet av Chiles folk. Han valde då att även i fortsättningen missbruka författningen. Hans uppfinningsrikedom hade redan tidigare kommit honom till hjälp. Han upptäckte en aldrig upphävd men bortglömd lag från 1932, som gjorde det möjligt för presidenten att socialisera praktiskt taget hela näringslivet. Ändamålen fick alltmer helga medlen. Allende kanske själv hade velat göra halt någonstans på vägen. Men han drevs av sina anhängare att gå vidare. Många av dem betraktade försöken att iaktta vissa former som en löjlig borgerlig fördom.

Hur Allendes samhälle sett ut, om han haft fria händer, är naturligtvis ett rent teoretiskt problem. Det är i efterhand omöjligt att avgöra, vad han ville själv och vad han tvingades acceptera till följd av trycket från anhängare eller motståndare. Men man bör tro på hans försäkringar att han icke önskade upprätta en totalitär regim. En annan sak är vad det

praktiska resultatet blivit, om han vunnit kraftmätningen.

Men även om han icke önskade skapa en totalitär regim förde han själv ett språk, som måste inge motståndarna föreställningen, att de lugnande försäkringarna blott var spegelfäkteri. Detta har varit av stor betydelse för den skärpning av de sociala spänningarna, som resulterade i händelserna den 11 september 1973. Det är också ofattbart, hur han kunde så hämingslöst låta det gå till en galopperande inflation. För denna måste han själv bära huvudansvaret. Man behöver blott hänvisa till hans uttalande till en fransk journalist i Figaro i juni 1972: "Ni bör veta, att det finns en dålig inflation, den kapitalistiska, och en god, nämligen vår socialistiska, som medger överförandet av de tyngsta bördorna till de rikaste klasserna."

Fruktan för revolution

Under 1972 förvärrades situationen i landet. Alltmer vapen började strömma in. Det är kanske svårt för utlänningar att förstå vilken bitterhet som Allendes politik framkallade. Den blev så stark, att till och med de två stora oppositionspartierna drevs samman inför det tilltagande hotet om en vänsterdiktatur; det konservativa nationalistpartiet med en flygel med starka reaktionära inslag och den borgerliga vänstern, för att använda detta uttryck i brist på bättre, representerad av det kristliga demokratiska partiet. De båda började mer och mer samverka i parlamentet, ehuru båda var medvetna om sin relativa maktlöshet, icke minst med tanke

på att presidenten kunde regera tämligen ostört under den tid, då senat och kammare var hemförlovade.

Omöjligheten av att med hjälp av parlamentet förhindra den tilltagande förändringen av det chilenska samhället i neomarxistisk riktning fick motståndarna till Allende att tillgripa industriella vapen. Allt fler fackföreningar med icke-socialistisk ledning började gå till aktion. Inom kort hörde strejker och bojkotter till dagens händelser. Den breda medelklassen satte sig till motvärn. Den blev mest lidande av inflationen och det tilltagande tvånget att importera livsmedel, vilket resulterade i allt starkare deficit i betalningsbalansen. Ty vid fördelningen av de efterträdde importvarorna gynnades regeringens anhängare alltmera öppet. Det skedde genom att man lade en stor del av distributionen i händerna på olika av dem behärskade organisationer.

Två industriella aktioner vållade regeringen Allende ett speciellt avbräck. Strejkerna i koppargruvorna, särskilt den långvariga konflikten i den stora gruvan El Teniente, resulterade i en minskning av kopparproduktionen, landets stora exportvara, och ett politiskt nederlag för president och regim. Dess talesmän hade ständigt understrukt, att det rörde sig om en strid mellan folket (det vill säga de själva) å ena sidan och oligarkerna och deras hantlangare å den andra. Därför var det så mycket fatalare, att arbetarna i El Teniente uppreste sig mot inflation och samhällsupplösning, ehuru det fanns många grupper, som hade det ännu sämre.

Gruvarbetarna fick också höra många hårda ord om sin förmenta egoism.

Åkerägarnas upprepade strejker bidrog också till att undergräva regimen. De har ofta missuppfattats i utlandet. Där förbinder man kanske begreppet "åkerägare" med ett medelstort eller rent av stort företag med hundratals fordon. Den chilenska vardagen var helt annorlunda. Där rörde det sig om folk, som oftast ägde blott en lastbil eller kanske till och med blott en del av en lastbil. Ägaren-chauffören och hans familj var beroende av att den fungerade, att man fick reservdelar etc. När staten inskränkte importen av dessa och till och med utdelade mycket av vad man tog in till statliga organisationer, som skulle byggas upp i konkurrens med de enskilda, träffades en del av Chiles lägre medelklass i sin livsnerv. De satte sig till motvärn.

Men Allende hade naturligtvis också yttre fiender. Vissa delar av näringslivet hade ännu år 1970 befunnit sig i utländsk ägo. Gruvorna var delvis ännu i amerikansk hand, telefonväsendet behärskades av ITT etc. Det sistnämndas ledning befarade med all rätt att Allendes maktillträde skulle innebära, att företagets tillgångar skulle beslagtogs. Bolaget tyckte inte om tanken att bli bestulet. Man gjorde därför ett försök att förmå State Departement att ingripa och lovade att ställa medel till förfogande för agitation, eventuellt annan aktion, mot den nyvalde chilenske presidenten. Det hela verkade minst sagt illa genomtänkt och snarast ägnat att hjälpa den man, som man fruktade. De herrar i

ITT, som umgicks med planer på att blanda sig i chilensk inrikespolitik, tycks också ha utgått från illusionen — vilken illusion! — att detta skulle kunna hållas hemligt.

Allendes hållning till de utländska företagen måste främst nedkyla förbindelserna till Förenta Staterna. Till att förvärpa landets ekonomiska problem bidrog att en rad bolag sattes under ofta inkompetent statlig "förvaltning", medan andra trakasserades på olika sätt. Allendes doktrinära inställning kunde under sådana förhållanden snabbt avläsas i sjunkande produktions- och exportsiffror.

Läget för näringslivet var ännu under 1971 någorlunda drägligt. Under 1972 började allt rasa nedåt för att kulminera under 1973 i ett fullständigt ohållbart läge. Det är intet tvivel om att regeringens penningpolitik var en av de främsta orsakerna till denna utveckling.

Hjälpen utifrån

Redan i slutet av 1972 var det tydligt, att intet gjordes för att bromsa inflationen utan denna betraktades som ett viktigt medel att åstadkomma önskade sociala omvälvningar. Allendes ovan citerade ord visade sig ha högst reell bakgrund. Under 1973 upphörde så escudon att fungera som betalningsmedel. Skillnaden mellan officiell kurs och svart blev mellan 1:10 och 1:15. Något av en reell valuta blev kuriöst nog endollarsedeln, "the greenback".

Man har ofta hört, att förklaringen till Allendes misslyckande framför allt varit, att han icke fått någon hjälp från utlan-

det. Det ligger något i detta. Han fick relativt litet hjälp. I fråga om Förenta Staterna var det naturligt. Om en regering vill bryta existerande avtal, stryka ett streck över högtidliga utfästelser och röva annans egendom, då har den självfallet diskvalificerat sig för krediter eller hjälp från de nationer, som direkt gjort förluster på rofferiet. I fråga om USA tillkom, att de stora kopparbolagen, som i det förgångna gjort sig skyldiga till åtskilligt som i ljuset av vår tid framstår som olämpligt ingått ett avtal med Frei, som innebar en partiell nationalisering av koppargruvorna med 51 % i chilensk hand mot att i gengäld bolagen lovade att göra stora investeringar för att öka produktionen. Dessa investeringar hade också börjat, då Allendes regim kom till makten och det snart visade sig, att överenskommelsen med Frei blivit värdelös.

Hjälpen från andra länder var heller icke stor. Många påverkades negativt av det skådespel, som Chile erbjöd, när under 1972 successivt den offentliga ordningen syntes vara i upplösning och inflationen antagit former, som påminde om Indonesien under Sukarno. Intressant nog trodde uppenbarligen icke Sovjetunionen på den chilenska regimen. Allende besökte Moskva i december 1972. Han återvände med blott ett minium av krediter, som var kalkylerade att medge så stor livsmedelsimport till Chile, att valet den 4 mars 1973 icke behövde resultera i absolut katastrof. Efter valet i mars 1973 gjorde man ingen större ansträngning för att hålla Allende över vatten. Förmodligen ansåg

ryssarna, att den chilenska regimen var dömd till undergång. Möjligen störcdes man i Kreml dessutom av att starka anarkistiska och vänsterextremistiska grupper var representerade i regeringen, vars handlande icke svarade mot ryssarnas åsikter om hur saker och ting skulle skötas.

Om ryssarna var sparsamma med subsidierna betydde detta icke, att de ej stödde regimen Allende på, skulle man kunna säga, övligt sätt. Det skedde i regel via Kuba. Som bekant är Fidel Castro i dag degraderad till att vara ett verktyg och språkrör för Moskva.

Den kubanska ambassaden i Santiago byggdes efter 1970 ut till en jätteorganisation. "Turister" anlände i stor mängd från Habana och många hade med sig tungt bagage. Det dröjde ej länge, förrän man med fog kunde beteckna en del kubaners uppträdande som en klar inblandning i chilensk inrikespolitik. Den militära regim, som tillkom efter den 11 september 1973, har ett naturligt intresse av att göra så mycket som möjligt av detta. En del av dess uppgifter torde få tagas försiktigt. Att kubanerna levererade vapen och så mycket som möjligt sökte stärka Allende i den sanna tron torde emellertid få anses bevisat.

Det finns heller ingen anledning att betvivla, att en hel del av de politiska flyktingar, som kommit till vänsterparadiset i Sydamerika, överskred gränsen för det tillåtna. Under mitt besök i mars 1973 hörde jag en del tämligen härresande saker från trovärdiga källor. Man kunde också lägga märke till en tilltagande xenofobi som en

reaktion mot de många utlänningarnas handgripliga stöd åt Allende. Frågan är likväl, hur pass stor roll de verkligen spelade. I en hel del fall torde det ha rört sig om beskäftiga diletteranter.

Vid en återblick på tiden 1970—73 måste konstateras, att en avgörande svaghet var regimens inre oenighet. Koalitionen var minst sagt heterogen. Svårast var presidentens egna partivänner, socialisterna. De ville icke gå långsamt fram och successivt befästa ställningarna som kommunisterna önskade. De krävde revolution på fläcken! Även ett ytligt studium av de chilenska socialisternas ideologi och uppträdande visade, att de stod åtskilliga streck till vänster om kommunisterna och icke så litet påminde om socialrevolutionärerna i Ryssland före oktoberrevolutionen. Så fanns en ännu radikalare vänstergrupp, som formellt stod utanför regeringen och kritiserade denna för borgerliga tendenser och feighet, men reellt var ett stödparti. Det var den så kallade Vänsterrevolutionära Rörelsen. Den samlade vapen och skred gång efter annan till "direkt aktion". Även andra grupper, tillhörande regeringslägret, förberedde sig på den i deras ögon oundvikliga striden.

Presidenten hade däremot väsentligt mindre svårigheter med kommunisterna. Dessa bemödade sig om att uppträda realistiskt och ville skynda långsamt för att icke riskera ett bakslag. I deras ögon var Allende väl snarast en frasmakare, om än en nödvändig sådan. Den socialistiske partisekreteraren Carlos Altamirano betraktades av kommunisterna däremot som en

farlig svärmeande, som kunde fördärva hela det politiska spelet.

Revolutionen

Under sensommaren och den tidiga hösten 1973 skärptes läget ytterligare. Spänningen stegrades och allt tydde på att en explosion icke kunde vara långt borta. Industriproduktionen sjönk och penningvärdets fall blev allt snabbare. Från augusti 1972 till september 1973 ökade levnadskostnaderna med 303,6 %. Den offentliga ordningen blev alltmer problematisk. Relationerna mellan regering och opposition kunde ej ha varit sämre vid öppet inbördeskrig. Den 22 augusti förklarade parlamentsmajoriteten regeringen för illegal till följd av brott mot författningen.

Betecknande för situationen var meddelandet, att Allendes trogna vapendragare inom krigsmakten, general Pratts, av sina kolleger tvingats avgå. Frågan blev sedan blott vad som skulle framkalla gnistan, vem som skulle slå till först, de väpnade grupperna inom regeringslägret eller motsvarande grupper inom oppositionen med stöd av i varje fall en del av krigsmakten.

Stormen bröt ut den 11 september. Initiativet togs av marinen. Detta vapenslag spelar med Chiles långa kust och dåliga inre kommunikationer en speciell roll. Dess enheter — med kryssaren Almirante Latorre (tidigare Göta Lejon) i spetsen — kan snabbt förflyttas. Det har en väldisciplinerad kår av marininfanteri. Amiralerna mer eller mindre tvingade generalerna till aktion. Ledningen över-

togs av den dittills neutrale general Pinochet. På några dagar hade regimen störts. Presidenten fann döden i Palacio de Moneda. En militärregering trädde till.

Det hela gick fort och var långtifrån oblodigt. Det var knappast heller annat att vänta, oavsett vem som segrade. Men de många dödsoffren har chockerat. Sympatierna har därför i regel tillfallit den döde Allendes anhängare. Efterföljarna vid makten har heller ej visat någon större skicklighet att presentera sin sak. De har att regera ett land i upplösningstillstånd under häftigt motstånd från stora grupper, som under tiden skaffat en myckenhet vapen.

Till en början såg det ut som om militärens ingripande blott hade karaktären av brandkårsutryckning. Många trodde, att de efter kort tid skulle installera en civil regering. Sannolikt har det visat sig vara svårare än väntat att få en tillstymmelse till ordning i det förstörda chilenska näringslivet. Möjligen har generaler och amiraler också attraherats av maktens sötma och börjat se sin uppgift som en länk i en kedja i sydamerikansk historia, ledd av Brasilien.

Tills vidare har de icke kunnat visa några större resultat. Inflationen har förvärrats. Ingen vet om och när den kan hejdas, ehuru kopparproduktionen kommit i gång bättre än någonsin under Allende och priserna förblir höga. Men allt som skett visar hur snabbt man kan åstadkomma kaos i ett land och hur svårt det är att få till stånd någon slags ordning efteråt. Därtill kommer att Chiles brännande soci-

ala problem alltjämt väntar på sin lösning.

En sak är säker. Regeringen i Santiago måste räkna med att under lång tid vara försatt i internationell strykclass. Regimförändringen har rubbat alltför många cirklar. Möjligheterna till en verklighetsförfalskning och en kanonisering av Salvador Allende är för stora för att man skall begära en objektiv bedömning av vad som skett, i varje fall under avsevärd tid. I Sveriges fall är detta alldeles särskilt tydligt. I Stockholm har man som bekant till och med sökt använda de chilenska militärerna som inrikespolitiska slagträn. Vidare har en ny situation uppstått genom ambassadör Edelstams uppträdande.

Chile och Sverige

Det bjuder en emot att kritisera en gammal vän, vars fysiska och moraliska mod förtjänar allt erkännande. Man kan förstå, hur frestande det måste vara att identifiera sig med en regim, som man finner sympatisk. Att en i ett land ackrediterad ambassadör tager parti i landets inrikespolitik har dock hittills ansetts vara absolut oförenligt med gällande regler. Det är likväl exakt vad Edelstam gjort.

När man kritiserar honom för att ha missuppfattat sin uppgift måste likväl på det kraftigaste understrykas, att han har en medansvarig. Det är den svenska regeringen, som icke blott funnit sig i vad dess representant i Santiago hittat på utan till

och med solidariserat sig med honom, uppenbarligen av hänsyn till massmedias propaganda och de vänsterintellektuellas ställningstagande. Har man tänkt på vad man givit sig in i? Instruerade den svenska regeringen Edelstam att bli skyddsmakt för Kuba i Santiago eller gjorde han det på eget bevåg? Har man med den senaste tidens händelser inlett en ny asylpolitik? Skall exempelvis de svenska ambassaderna i Moskva och Östberlin instrueras öppna portarna för flyktingar från respektive länder? Skall vårt land representeras av "engagerade" personer i olika länder och själv tolerera, att främmande ambassadörer blandar sig i svensk inrikespolitik? I så fall kommer vi automatiskt i en särställning på hela jordklotet.

Man kanske inte skall fästa alltför mycken vikt vid att Edelstam fått en något överdriven uppfattning om sin egen person och låtit svepa in sig i den chilenska flaggan och hyllas på flygfältet. Man kanske icke ens skall fästa sig vid att han där offentligen förklarade, att vi har en "underbar regering" och att han "älskar vår regering". Det är ju tur, när en arbetsgivare så uppskattas av den anställda. Viktigare är, hur svenska ambassadörer i fortsättningen uppträder utomlands, och på den punkten borde det klargöras, om fallet Edelstam skall anses vara en epok eller blott är en episod.